

ne ustavi, je svojo bitko izgubil, prej ali slej se to izkaže.

Da ne bi prestopili meje, praga človeku dovoljenega!

Danes postavljamo vprašanja o odgovornosti tistih, ki so revolucionarno morijo začeli. Na ta vprašanja bo seveda treba odgovoriti. Prav naša generacija, mi živimo, smo odgovorni za to, da se nacionalno spomin popolni. Imena krvnikov na eni in na drugi strani, kajti na obeh straneh so bili, bodo zapisani v naši zgodovini. To pa je tudi vse, kar moremo, moramo in smemo narediti, če hočemo, da se državljanski spor konča in ne preraste znova čez mero, ko ga ni mogoče več obvladovati.

Maščevanje rodi maščevanje, sovraštvo rodi sovraštvo. Zrelost posameznika, posamezne osebe, in zrelost neke družbene ali narodne skupnosti je razvidna prav iz tega, koliko in ali sploh je sposobna prekiniti verigo sovraštva, v katero je bila nekoč ukleta in zdaj šele popuša. Na osebni ravni govorimo o odpuščanju – le-tega so sposobni samo zares močni duhovi in odprta človeška srca – na

družbeni ravni pa govorimo o zavestni odločitvi nekega naroda, da bo svojo zgodovino vzel nase in storil vse, da se ne ponovi. Da se zgodovina ne bi ponovila, moramo paziti na to, kako odpiramo nekdanje rane, kako obujamo spomin. Da se nam ne bi zgodilo, da bi hkrati s spominom obudili tudi nekdanja sovraštva. Vedeti moramo, da je sovraštvo brezmejna energija, ki je, če se je sprosti preveč, ni mogoče obvladati. Da ne bi prestopili meje, praga človeku dovoljenega! »Biti sodnik je vendar božje!« je zaklinal slovenski pesnik in kristjan Božo Vodušek pred več kot šestdesetimi leti toda njegov glas, dovolj zgoden, da bi preprečil morijo, če bi ga bili ljudje zares slišali, se je izgubil.

Naj se ne izgubi več! Prepustimo sodbo zgodovini, prihodnosti, kristjani Bogu. Nezmotne, brezprizivne sodbe človek kot človek ne zmore, lahko pa s takšnimi sodbami zbuja novo sovraštvo iz pepela že ugašenega. Zdravnik čisti rano pazljivo, s svojimi instrumenti. Kdor čisti in celi rane neke družbe, ima za instrumente besede. Zato je treba besede postavljati pazljivo. Zakaj beseda ni kar tako, beseda tudi ubija. Rane in krivde pa so še žive. To še vedno boli. Zato naj se tisti, ki so nepazljivi pri

celjenju ran našega naroda, zavedajo svoje soodgovornosti.

Vsako prehitvanje k nekakšni popolni spravi, k temu, da bi vsi sprejeli eno samo interpretacijo medvojnega in povojnega dogajanja kot nekakšno »objektivno resnico«, spet eno samo, kljub dobremu namenu dela več škode kot koristi in lahko povzroči ponovno razburkanje čustev in strasti, kar bi nas ponovno zapeljalo v delitve, ne v spravo. Ko nas različnost interpretacij grozot vojne in revolucije ne bo več bolela, in bomo v tem smislu spravljani, o spravi ne bo nihče več govoril.

O spravi govorimo in si je želimo tedaj, ko dejansko še nismo ravnodušni do preteklega, ko torej še traja razpor in spor znotraj slovenskega naroda. Zato sprava ni nekakšno splošno »bratstvo«, ampak naš zavesten, hoten pristonek, da živimo skupaj, različni, kakor smo. Sprava je v sobivanju različnih ljudi z različnimi političnimi opcijami in resnicami. Kdor bi hotel prehitro ta razpor zabrisati, na hitro odpraviti – dokler se po zakonih življenja ta slovenski razpor in spor ne preseže – ta bi nas ponovno razbijal in ranjeval.

Zato bodimo strpni drug do drugega, dopustimo različnost naših resnic! Zato pa smo soodgovorni. Vsi in vsakdo posebej. Kajti, ne pozabimo, malo lahko naredimo dobrega, veliko pa nepopravljivo zlega.

Usodna danost našega življenjskega prostora

Slovenci smo imeli nesrečo, ker prebivamo na prostoru, kjer sta neodvisno od njegovih prebivalcev – trčila fašizem in boljševizem. Naš narod se je zato razkral na dvoje. Ta nerazpoložljivost človeka, njegova nemoč, da bi absolutno opredeljeval pogoje, v katerih prebiva in predvsem tiste, v katerih se rodi, je hkrati tudi tisto, kar ga do neke mere opravičuje oziroma kar je vzrok, da je človek lahko samo po človeško kriv. Ne pa absolutno kriv. Čas od leta 1941 do 1946 je čas največjega napora slovenskega naroda. V tem času smo se uprli fašizmu in boljševizmu. Žal smo se pri tem tudi sami razkrali na dvoje, vendar je to naša zgodovina, ki jo moramo vzeti s spoštovanjem, pa tudi z obžalovanjem, nase. Naj se ne ponovi!

Z K S
STRANKA
DEMOKRATIČNE
PRENOVE

Kongresu na pot

Naša stranka je v enem letu prehodila težko pot: izstopila iz ZKJ, se izkazala na volitvah, v skupščini si kot opozicija ves čas prizadevamo držati ogledalo novi oblasti z opozarjanjem na njene napake. Zmanjšali smo strokovni aparat, znižali članarino na 1 odstotek, se programsko in statutarno približali socialistični in socialdemokratski levici v Evropi. Upravičeno smo ponosni na to leto. Člani stranke smo ves čas v stiski, komaj smo se rešili objema »demokratičnega centralizma« ZKJ, že smo pod pritiskom revanšističnih teženj delov nove oblasti. Vendar vse to je za večino članov ZKS-SDP prej vzpodbuda kot razlog za pasivnost, umik ali upadanje poguma. V slogi je moč, povezani bomo močnejši, vplivnejši, na volitvah uspešnejši. Obstaja realna možnost, da na naslednjih volitvah ponovimo in izboljšamo rezultat ter sodelujemo v vladajoči koaliciji. Krivice in napake sedanje oblasti bomo tako lahko popravili!

Kaj nameravamo storiti?

Z volitvami je stranka prenovitelj odložila breme preteklih napak. Naš jesenski kongres (27. oktobra 1990) bo sicer namenjen predvsem organizacijski preureditvi stranke, vendar moramo ta trenutek tudi povedati, kaj nameravamo storiti.

Priprave in sam kongres morajo ljudem povedati, kaj nameravamo storiti za to:

- da se v Jugoslaviji ohrani mir in uveljavi demokracija
- da se doseže konfederalni status Slovenije in se ji odprejo poti v evropsko povezovanje
- da se z ustavo in zakoni zavarujejo ekonomske, socialne in politične pravice delavcev, žensk, mladine, ustvarjalcev, manjšin vseh vrst, pa tudi solidarnost z vsemi, ki z lastnim delom ne morejo poskrbeti zase
- da se ohrani in razvije naša mlada parlamentarna demokracija in se dopolni z avtonomijo civilne družbe, svobodne javnosti, vladavine prava
- da se obnavljajoča se stagflacija spremeni v premišljeno razvojno prestrukturiranje gospodarstva in družbenih dejavnosti ob varovanju ravnotežja med naravo in družbo.

Končan je naš sestop z monopola oblasti. Prenovitelji zdaj sestopamo med ljudi in zastavljamo ambiciozni projekt vzpona leve koalicije na oblast.

Novogoriški kongres bo za stranko, ki se je med tem znašla v popolnoma spremenjenih političnih razmerah, pomemben kot kongres, ki bo tudi na organizacijski ravni uveljavil že nekaj let prevladujoče razpoloženje v članstvu stranke, ki zahteva opuščanje tudi zadnjih simbolnih povezav z boljševistično tradicijo v organizaciji in delovanju stranke. To je potrebno poudariti zato, ker je prav ta korak nujna predpostavka za nadaljnje delo pri utrjevanju demokratične politične in socialne identitete stranke, določanju vrednot in ciljev ter na njihovo uresničevanje naravnane programa.

Kaj je levica v postsocializmu

Predvsem potrebujemo utemeljen odgovor na vprašanje kaj je levica v postsocializmu. Oblikovanje globalnega programa je bolj zapletena in zahtevnejša naloga, kot se je to zdela na začetku. Pod vprašanjem so tudi pri nas tiste vrednote, ki so se še dolgo časa po spopadu s stalinizmom pred štirimi desetletji in po notranjem konfliktu z neostalinizmom ob koncu šestdesetih let zdele

nesporne, saj je v njih tudi pomemben del mednarodne strokovne in politične javnosti videl – in še danes vidi – pot k doseganju novih civilizacijskih, bolj humanih horizontov življenja. To so samouprava zasnovana na družbeni lastnini sredstev za proizvodnjo, pod vprašajem se je znašel tudi sam socializem itd.

Zavzemamo se za načela in cilje demokratičnega socializma, ki zapisano v prvem členu osnutka statuta skupaj z razčlenitvijo v programskih izhodiščih in s programom Za evropsko kakovost življenja, ki je veljavni program ZKS-SDP, služijo kot izhodišče za iskanje in oblikovanje odgovorov in rešitev ali alternativnih pobud na vsa tista številna pereča vprašanja, ki danes vzbujajo negotovost, nemir pa tudi upravičen strah pri vse večjem številu prebivalcev Republike Slovenije.

- Na prvem mestu so vprašanja povezana z delom, materialno in socialno varnostjo. Do konca leta bo nezaposlenost v marsikateri občini preseгла kritično mejo 10%, pri tem pa je najhujše to, da niti s strani ZIS niti s strani republiškega izvršnega sveta ni nobenih trdnih zagotovil, da se bo to razsulo v kratkem zaustavilo.

- Grabljenje družbene lastnine je treba preprečiti. Od izvršnega sveta pričakujemo, da bo pripravil rešitve, ki bodo temeljile na strokovnih ekonomskih izhodiščih, ki bodo omogočale učinkovitejšo gospodarjenje, preprečile v bistvu roparsko prisvajanje in zagotovile socialno varnost brezposelnim in ustvarjale realno perspektivo za njihovo ponovno produktivno zaposlitev, ki jim edina lahko zagotovi varnost, družbi pa socialno, ekonomsko in politično stabilnost.

- Podpiramo odpravljanje krivic, nismo za nove krivice. Iz dela vladnih strank se potiskajo v ospredje ideološka vprašanja in vsiljujejo ideološki kriteriji pri reševanju sicer realnih razvojnih vprašanj. Tipičen primer takega pristopa je vprašanje vračanja nacionaliziranih nepremičnin, ki bo brez premišljene zgodovinske in pravne analize povzročilo vsaj toliko novih krivic kolikor bo odpravilo starih. S tem se soci-

alni izvori socialnih napetosti ne bodo blokirali ampak bo prihajalo do generiranja novih napetosti in konfliktov.

- Skrajnežem ni do pomiritve. Še bolj kot prej našeta vprašanja burkajo duhove na Slovenskem vprašanja povezana s spravo in pomiritvijo. Dejstvo je, da najbolj konzervativne politične sile na Slovenskem (očitka ne bi bilo upravičeno naslavljati vsem Demosovim strankam in celotnemu njihovu članstvu) politično zrelo in z dejanji številnih najuglednejših predstavnikov slovenske države in parlamentarne opozicije dokazano pripravljeno za sprava dejanja izkoriščajo kot poligon za rehabilitacijo domačega kvizlinštva in fašizma. Opravka imamo z nevarnim paradoksom, ki ga ne razume in ne sprejema niti domača niti evropska demokratična javnost, vsi tisti posamezniki, civilnodružbena gibanja in politične stranke, ki so v temelje svojih demokratičnih prepričanj, ureditev in programov vgradili antifašizem in obsodbo kvizlinštva kot temelj demokratičnega reda in povojne prosperitete v demokratičnih deželah Evrope. S tem med ljudmi le poglobljamo prepade in odpiramo rane, ki jih tudi v demokratični ureditvi lahko zaceli le čas.

- Podpiramo zahteve za svoboden razvoj italijanske in madžarske narodne skupnosti, kar naj jim zagotovi tudi ustava RS.

- Brez avtonomije civilne družbe in stroke ni demokracije. Svoboda, enakopravnost in solidarnost, socialna pravičnost in demokracija, visok standard človekovih pravic in na njem zgrajena pravna država so izhodišče in merilo po katerem bomo oblikovali svojo politiko in svoje predloge in presojali politiko vlade v prihodnjem obdobju. Na podlagi teh izhodišč bomo tudi sodelovali in podpirali delovanje sindikatov.

Vse, ki se želijo podrobneje seznaniti z naštetimi usmeritvami vabim da se zglasijo na sedežu stranke:

ZKS-SDP Ljubljana Vič-Rudnik, Trg MDB 14, 61111 Ljubljana, telefon 213-966.

Stališča borcev do preimenovanja šol in drugih objektov, ki nosijo obeležja NOB

Nekatere osnovne šole na področju občine Ljubljana Vič-Rudnik so preko pristojnih organov v občini dale pobudo za preimenovanje šole, ki nosi ime posameznih udeležencev NOV ali enot NOV in PO Slovenije. Dve osnovni šoli (v Trnovem in Kolesiji) sta medtem že tudi preimenovani. Verjetno se bo takšna akcija začela tudi za preimenovanje ulic.

V predlogih za preimenovanje osnovnih šol se predlagatelji sklicujejo na to, da se šolam vrnejo krajevna imena in se odstranijo vsa politična in ideološka znamenja tem ustanovam. V načelu se z obema kriterijema strinjamo.

V kolikor bi razlog za preimenovanje bila tradicija in stara, med ljudmi splošno sprejeta in ustaljena imena šol, bi taka pobuda lahko bila opravičljiva. Pri tem pa mora biti prisotno dejstvo, da je veliko šol novih, zgrajenih iz samoprispevka in imajo od samega začetka, ali vsaj pretežni čas

sedanje ime. Zato naj bi se po tem kriteriju razpravljalo selektivno.

Popolnoma pa je nesprejemljiv drugi del utemeljitve za preimenovanje, vsaj v kolikor gre za imena padlih borcev NOV, imena enot in ustanov NOV Slovenije. Zato ni ne političnih in ne ideoloških razlogov. NOB in njeni udeleženci niso nikakršna ideološka kategorija. To je bil boj slovenskega naroda, boj vernikov in nevernikov, tako kristjanov kot tudi pripadnikov vseh drugih ver v Sloveniji, ateistov in med njimi tudi komunistov. Boj se je vodil proti okupatorju in njegovim pomagačem za svobodo, pa tudi boljše in pravičnejše prihodnosti Slovenije, za samostojnost in suverenost slovenskega naroda. Prvici v zgodovini smo med NOB Slovenci imeli svojo vojsko, s katero smo izbojevali osvoboditev izpod okupatorja in pridobili svojo republiko in oblast. To, da smo nekatere sestavine suverenosti in samostojnosti kasneje izgubili, ni rezultat NOB pač pa politike

po vojni. Poleg tega je NOV bila od zaveznikov priznana kot del velike protifašistične antihitlerjevske koalicije, katere zmaga v II. svetovni vojni je omogočila razvoj demokracije na Zahodu, v katero se tudi mi želimo vključiti.

Mnogi udeleženci NOV pa so v tej borbi za svobodo svoje domovine in širše, v boju vseh demokratičnih sil sveta proti fašizmu dali največ kar lahko človek da, to je svoje življenje. Sprašujemo se, komu je sedaj v napoto ta njihova žrtev. Kako naj bi njihova imena in njihova žrtev politično in ideološko obremenjevala šole, njeno vzgojno izobraževalno poslanstvo? Ali je slovenski patriotizem postal greh? Očitno so razlogi teh predlogov neke drugje. Ideološki predznak ima v tem primeru lahko pobuda za preimenovanje, ne pa ime šole. Politično in ideološko vsebino sedanjega imena lahko vidijo le tisti, ki ne priznavajo NOB, čeprav je priznana od vseh zaveznikov v II. svetovni vojni. Le nenačelni poskusi razvrednotenja zgodovine, poskusi rehabilitacije izdajstva in kvizlinštva med II. svetovno vojno so lahko pravi vzroki za pobudo za preimenovanje. Taki nagibi pa dišijo po političnem revanšizmu. Preimenovanje bi bilo upravičeno le, če bi padli borci po katerih so imenovane šole storili karkoli nečistega v svoji preteklosti, bodisi pred vstopom v osvobo-

dilno gibanje ali med njim. To pa naj se dokaže. Tudi velikani naše zgodovine, kot so: Prešeren, Cankar, Trubar, Bleiweis, Maister in drugi so pripadali nekemu svetovnemu nazoru ali veri, vendar to njihove veličine prav nič ne zmanjšuje.

Tudi način, kako so nekateri poskušali izvesti preimenovanje ni v duhu demokracije, na katero se toliko sklicujemo

Menimo, da bi o tem le morali soodločati krajanje s področja, kjer šole stojijo. Zato bi pred odločitvijo o spremembah morali sklicati zbere krajanov in prisluhniti njihovemu mnenju in predlogom. Če bi se večina na takem shodu odločila za spremembo, nihče ne bo mogel oporekati legitimnosti takšne odločitve.

Občinska organizacija ZKB NOV je pristojne organe v občini seznanila s svojimi stališči do preimenovanja šol in drugih zadev, ki zadevajo odnos do NOB med II. svetovno vojno. Moramo povedati, da so stališča sprejeta z veliko razumevanja in dobre volje. Upamo, da bodo tako ravnale tudi šole in eventualni pobudniki drugih predlogov za razna preimenovanja. To pa ne pomeni, da so borci apriori proti vsaki spremembi sedanjih nazivov in imen. O tem največ odločajo argumenti in volja občanov. Predsedstvo ZKB NOV Ljubljana Vič-Rudnik